

Ольга Тодорова

старший викладач кафедри публічного управління та регіоналістики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.
ORCID ID 0000-0001-8065-9080

Микола Попов

перший заступник директора
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент
ORCID iD 0000-0003-0204-1810

**КЛАСТЕРНА ІНІЦІАТИВА ЯК ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ФОРМА ПУБЛІЧНОГО
ІНСТРУМЕНТУ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ**

У статті розглянуто особливості та узагальнено основні засади формування кластерної ініціативи як інституціональної форми публічного інструменту реалізації державної політики регіонального розвитку. Підкреслено, що кластерний підхід закладає основу для цілеспрямованого і мотивованого стратегічного планування, встановлено, що кластерна ініціатива використовується як інструмент узгодження цілей та інтересів суб'єктів регіонального розвитку на всіх етапах реалізації публічної політики.

Ключові слова: кластер; кластерний підхід; кластерна ініціатива; публічний інструмент; інституціональна форма публічного інструменту реалізації державної політики регіонального розвитку.

Olha Todorova

Senior Lecturer of the Department of Public Administration and Regional Studies,
ORIPA NAPA under the President of Ukraine, PhD in Public Administration
ORCID iD 0000-0001-8065-9080

Mykola Popov

First Deputy Director of ORIPA NAPA under the President of Ukraine,
Associate professor at Public Administration and Local Self-Government Chair,
ORIPA NAPA under the President of Ukraine, PhD in Public Administration, Docent.
ORCID iD 0000-0003-0204-1810

**CLUSTER INITIATIVE AS AN INSTITUTIONAL FORM OF A PUBLIC INSTRUMENT
FOR THE IMPLEMENTATION OF THE STATE REGIONAL POLICY**

The complexity of implementing a cluster policy lies in the fact that it lies at the junction of industrial, economic and regional policy, which various ministries and agencies respond. The market economy does not involve direct management of industry sectors and industries, as was the case with the planned economy. In this regard, today it is necessary to be able to combine modern domestic developments and research experience, and by giving them state status, clearly distinguished in separate directions in development. The state can use various measures to support small and medium-sized businesses to stimulate cluster initiatives in the regions. Despite the large number of scientific works devoted to the study of various aspects of clusterization, it should be noted that the scientific literature does not fully cover the issue of cluster initiative as an institutional form of a public instrument for the implementation of state regional policy.

The objective of the article is to study the features and generalizations of the main principles of forming a cluster initiative as an institutional form of a public instrument for the implementation of the state policy of regional development.

It has been established that in the modern period, the cluster approach provides regional authorities with the tools of effective interaction with business, a deeper understanding of its characteristic indicators and tactical tasks, and laying the foundation for purposeful and motivated strategic planning.

In article showed that from the standpoint of the public administration category, the cluster initiative is used as an instrument for coordinating the goals and interests of the subjects of regional development at all stages of the implementation of public policy: development and implementation of development strategies, the definition of the main objectives and objectives, the creation of a common infrastructural bases, control over conducting research works, coordination of participation in possible financing programs, etc.

The focus is on the fact that the cluster initiative is a kind of informational and communicative platform for coordinating the interaction and consolidation of resources of power, business, science, education, public organizations for the development of the "public good" and the realization of local public interests. An important condition for the effectiveness of a cluster initiative is the institutionalization of a complex system of interactions and partnerships (contractual) relations between its participants.

Key words: cluster; cluster approach; cluster initiative; public instrument; institutional form of public instrument for implementation of state policy of regional development.

Постановка проблеми

Виявлення інституціональних форм існування кластерного підходу як публічного інструменту реалізації державної політики регіонального розвитку, її атрибутів, структурних складових, ресурсів і факторів, на наш погляд, є важливою частиною раніше не вирішеної проблеми теорії публічного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Поняття «інституціональна форма» в статті розглядаються, опираючись на дослідження К. Поланьї та М. А. Бризгалова [2]. Основу дослідження питання кластерної ініціативи становлять роботи шведських вчених К. Кетельса, Г. Ліндквіста і О. Солвелла [10], Д. Д. Каткова [5], а також публікації Науково-дослідницької ради Канади [1] та статистичні дані Європейської кластерної обсерваторії [6].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

З позиції існуючих у царині публічно-управлінської, економічної та технічної наук, досліджень, говорючи про кластери як про вже сформоване явище, їх варто розглядати за межами звичної виробничої діяльності. З одного боку, це об'єднання підприємств, між якими є функціональна залежність у сфері виробництва та реалізації товарів і послуг, конкуренція і кооперація. З іншого боку, кластер є утворенням неформальним, що об'єднує на добровільній основі великі лідируючі компанії, середні й малі підприємства, науково-дослідні та навчальні організації тощо. Складність реалізації кластерної політики полягає в тому, що вона знаходиться на стику політики промислової, економічної та регіональної, за які відповідають різні міністерства і відомства, оскільки ринкова економіка не передбачає прямого управління секторами промисловості й галузями, як це було при плановій економіці. У зв'язку з цим сьогодні необхідно вміти поєднувати сучасні вітчизняні розробки і дослідницький досвід і, надавши їм державний статус, чітко виділяти в окремій напрямки в розвитку. Держава може використовувати різні заходи підтримки малого і середнього бізнесу для стимулювання кластерних ініціатив в регіонах. Кластерний підхід надає регіональним органам публічної влади інструментарій ефективної взаємодії з бізнесом, більш глибокого розуміння його характерних показників і тактичних завдань, що закладає основу для цілеспрямованого і мотивованого стратегічного планування. При цьому, кластерний підхід, у залежності від стратегічних пріоритетів регіонального розвитку, може запроваджуватися за трьома функціонально-структурними підходами як особливий тип: виробничих агломерацій, мережових структур, кластерних ініціатив [4]. А кластерна політика повинна відповідати двом цільовим процесам розвитку економічних систем регіону. Перше – це стимулювання появи кластерів, формування передумов їх активізації, розвиток та підтримка діяльності вже наявних кластерних утворень. Це специфічна кластерна політика. Друге – стимулювання появи та реалізації саме кластерних ініціатив, як передумови появи кластерів та кластерних утворень.

Мета

Мета статті полягає у вивченні особливостей та узагальненні основних засад формування кластерної ініціати-

ви як інституціональної форми публічного інструменту реалізації державної політики регіонального розвитку.

Виклад основного матеріалу

Під інституціональною формою, наслідуючи визначені відомим ученим К. Поланьї її характеристики, ми розуміємо форму прояву та певний соціально-економічний зміст інституції деякої моделі регіонального розвитку, що визначає стан суб'єктів соціально-економічних відносин всередині такої моделі. Крім того, опираючись на дослідження М. А. Бризгалова [2], під змістом інституціональної форми можемо розуміти дії кластерних суб'єктів стосовно виникнення, розвитку, збереження, ліквідації, наслідування, запозичення інститутів, призначенням яких є створення інституціональних правил, що регламентують поведінку учасників кластера.

Поняття «кластерна ініціатива» ввели в ужиток в 2003 році шведські вчені К. Кетельс, Г. Ліндквіст і О. Солвелл [10], маючи на увазі роботу над підвищенням конкурентоспроможності та темпів зростання кластера. Такі ініціативи проводяться в різних регіонах і втягують в процес дослідні інститути, державні організації та кластерні фірми. Цими ж ученими було визначено, що найчастіше кластерні ініціативи включають в себе: кластерну компанію, у якої є офіс, веб-сайт, персонал і т.д.; різні організації та фірми (наукові, приватні, державні); управління ініціативами (загальне керівництво процесом); фінансування ініціатив на основі затвердженого бюджету.

Науково-дослідницька рада Канади розглядає кластерні ініціативи як механізм, що забезпечує зростання нових кластерів [1]. Канадські фахівці вважають, що кластерні ініціативи дозволяють досягти наступних цілей: заручитися підтримкою місцевої влади і розробити довгострокові стратегії, засновані на актуальній інформації; організувати проведення наукових досліджень, створити технологічну базу для зростання кластерів в регіонах; проводити роботу по залученню нових джерел інвестицій до діяльності місцевих кластерів; стимулювання створення нових робочих місць, підвищення відсотка експортної продукції, створення нових компаній і отримання інвестицій.

В основному кластерні ініціативи мають на увазі здійснення проектно-орієнтованих заходів, мета яких – розвиток кластерів. Можуть бути визначені й інші цілі, що досягатимуться у зв'язку з розвитком кластера (синергетичний ефект). Дані заходи є ефективним інструментом кластерної політики, як на регіональному, так і на державному рівні.

Отже, якщо узагальнити все вищесказане, то кластерні ініціативи – це система заходів, які спрямовані на появу і подальший розвиток кластера в будь-якому регіоні. Весь комплекс заходів реалізується через прописання у стратегіях регіонального розвитку спільними зусиллями учасників кластера – органами державної влади та компаніями, що входять в кластер.

Відтак, з позиції державно-управлінської категорії, кластерна ініціатива використовується як інструмент узгодження цілей та інтересів суб'єктів регіонального розвитку на всіх етапах реалізації публічної політики: розробка і реалізація стратегій розвитку, визначення основних завдань і цілей, створення спільної інфраструктурної бази, контроль за проведенням науко-

во-дослідних робіт, координація участі в можливих програмах фінансування тощо. Саме тому доцільним є визначення основних засад формування кластерної ініціативи як інституціональної форми публічного інструменту реалізації державної політики регіонального розвитку.

Враховуючи український курс на інтеграцію у європейський простір, варто враховувати, що згідно зі статистичними даними Європейської кластерної обсерваторії уряди країн ЄС із 2001 року реалізують власні національні кластерні програми на національному, регіональному та місцевому рівнях [6]. За формування та реалізацію кластерної політики на національному рівні відповідає уряд країни. Однак ініціаторами реалізації кластерної політики можуть виступати не лише центральні органи управління (кластерна політика «згори-донизу» (top-down), а й регіональна влада та місцеві об'єднання підприємств, які пропонують реалізацію програм стимулювання розвитку кластерів «знизу-вгору» (bottom-up). При формуванні складу кластерного менеджменту, який координує діяльність кластерів, а також створення кластерних ініціатив застосовують підхід «знизу-вгору», за допомогою якого учасники кластера самостійно формують кластерний менеджмент, який має забезпечити координацію діяльності всіх учасників кластера, включаючи розробку й реалізацію стратегій розвитку, визначення основних завдань та цілей, створення спільної інфраструктурної бази, контроль за проведенням науково-дослідних робіт, координацію участі в можливих програмах фінансування, ініціативах тощо.

Таким чином, кластерні ініціативи – це проекти, в яких об'єднуються зусилля цілого ряду учасників. Розвиток ініційованого кластера забезпечують державні органи, використовуючи заходи сприяння (розробка стратегій, налагодження зв'язків та в усунення бар'єрів між компаніями та університетами), а залучення інвестицій залежить від того, наскільки успішно буде економічна діяльність компаній-учасниць кластера, інноваційність – від наукового супроводу діяльності (наука може зібрати цінну інформацію, технології з різних країн світу і передати їх бізнесу, супроводжувати процес розробки регіональних стратегій розвитку, що ґрунтуються на кластерному підході), а соціальна ефективність – від активності долучення громадських організацій, як зацікавлених сторін регіонального розвитку до ефектів від діяльності кластеру. Це дає нам можливість стверджувати, що така спільна діяльність з реалізації кластерного проекту спрямована не лише на створення кластеру, а і на узгодження інтересів, консолідацію дій та регламентацію взаємодії зацікавлених сторін регіонального розвитку. Саме тому варто говорити про формування кластерної ініціативи як публічного проекту, організованого спільними зусиллями влади, бізнесу, науки, громадських організацій з метою створення, розвитку і посилення конкурентних переваг території локалізації кластеру.

Таким чином, кластерна ініціатива є своєрідною інформаційно-комунікативною платформою координації взаємодії та консолідації ресурсів влади, бізнесу, науки, освіти, громадських організацій для вироблення "суспільного блага" і реалізації місцевих публічних інтересів. Важливою умовою ефективності кластерної ініціативи є інституціоналізація складної системи вза-

ємодій та партнерських (договірних) відносин між її учасниками.

Якщо ж повернутися знову до європейського досвіду, з 2001 року в країнах-членах ЄС були впроваджені національні або регіональні програми, спрямовані на загальний регіональний розвиток чи підвищення конкурентоспроможності окремих територій та регіонів, засновані на кластерній моделі. Успішні приклади кластерів світового рівня США (Silicon Valley), Швеції (Stockholm Uppsala Life Science), Фінляндії (Cleantech Finland), Данії (Medicon Valley), Індії (Bangalore) було покладено в основу створення кластерних моделей, які мають найбільш розвинуті детермінанти конкурентоспроможності території свого розташування. Процеси кластеризації у європейських країнах демонструють наявність тенденції щодо формування інструментів реалізації кластерних програм відповідно до визначених пріоритетів регіонального розвитку, які можуть включати: залучення нових суб'єктів до складу кластерів; розвиток сфери колективних послуг (проведення тренінгів; розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури; комерціалізація науково-технічних розробок та технологій та інформаційне забезпечення трансферу технологій); покращення умов бізнес-середовища та поліпшення інвестиційного клімату; стимулювання спільних приватно-державних науково-дослідних розробок; масштабну підтримку кластерних ініціатив як з боку держави, так і бізнес-структурами. На сьогодні кластерна політика в Європі формує загальне європейське бізнес-середовище та перспективне поле для досягнення завдань регіонального розвитку і реалізується на трьох рівнях: перший – через європейські програми підтримки, які фінансуються Європейською комісією та фондами ЄС; другий – за допомогою реалізації кластерних стратегій та програм на національному та регіональному або місцевому рівнях; третій – передбачає підтримку бізнесом кластерів за допомогою власних ініціатив.

До основних етапів реалізації кластерної політики належимо: визначення функціонуючих кластерів та оцінку їх конкурентних переваг ("кластерне мапування"); розробку програм кластерного розвитку й визначення комплексу інструментів і механізмів їх реалізації; вибір джерел фінансування та встановлення термінів виконання програм; забезпечення взаємоузгодженості та системної реалізації кластерних програм.

Відтак, домінантною особливістю кластерної ініціативи є специфіка інституціональної взаємодії суб'єктів регіонального розвитку, обумовлена як ієрархічністю владних відносин, так і виконанням інституціональних функцій (консолідація дій, узгодження інтересів, мобілізація ресурсів, інтеграція інформації тощо).

Отже, якщо говорити про кластерну ініціативу як інституціональну форму публічного інструменту державної політики регіонального розвитку, можемо визначити, що це формалізація (створення системи норм і правил, що регламентують формат, процеси, процедури) взаємовідносин між ініціаторами кластеру і зацікавленими сторонами регіонального розвитку на основі договорів (угод, контрактів) стосовно здійснення спільної діяльності, спрямованої на досягнення конкретної мети.

Таким чином, кластерна ініціатива є своєрідною інформаційно-комунікативною платформою коорди-

нації взаємодії та консолідації ресурсів влади, бізнесу, науки, освіти, громадських організацій для вироблення «суспільного блага» і реалізації місцевих публічних інтересів. Важливою умовою ефективності кластерної ініціативи є інституціоналізація складної системи взаємодій та партнерських (договірних) відносин між її учасниками.

Тут варто зазначити, що інституційний підхід детально вивчає за допомогою порівняльного та історичного аналізу характер взаємодій між трьома секторами на різних стадіях розвитку економічних систем і на різних рівнях зв'язків (регіональному, національному, наднаціональному). Він виявляє рушійні сили інноваційного розвитку економічної системи з точки зору її організаційного устрою. В адміністративній та напівринковій економіці партнерські спіралі не формуються, а інноваційні процеси не розвиваються, так як домінування держави над бізнесом і наукою перешкоджає висуненню проектних ініціатив методом «знизу-догори». Для розвинутої ринкової системи, де вже з'явилися лінійні інновації, характерне утворення подвійних спіралей: три сектори взаємодіють тут в попарному форматі, але при цьому - спонтанно і нерегулярно, так що їх функціональні сфери залишаються автономні одна від одної (наука займається виробництвом знань, бізнес – виробництвом благ, а держава – сприянням і регулюванням). Перехід же систем до конфігурації потрійної спіралі, яка передбачає безперервну попарну взаємодію і функціональне зближення всіх трьох гравців одночасно, відбувається лише в інноваційній мережевій економіці, де інновації створюються інтерактивно – завдяки колаборації (процесу спільної діяльності, спрямованої на досягнення спільних цілей) учасників кластерних мереж.

Як зазначає Д. Д. Катуків [5], кластерна ініціатива є найбільш оптимальною формою інституту підтримки колаборації, оскільки її цілі поставлені набагато чіткіше цілей інших бізнес-мереж, а завдання кластерної організації – ширше, ніж завдання, що стоять перед більш спеціалізованими організаціями-посередниками, такими як, наприклад, бізнес інкубатори. Успішні кластерні ініціативи зароджуються тільки в сприятливому інституційному середовищі.

Щоб проілюструвати цю тезу, необхідно розглянути кластер як єдиний інститут, згідно зі схемою, запропонованою Вільямсоном, виділивши інституціональне середовище (institutional environment) (публічно-управлінський вимір «адміністрування») та інституціональні угоди (institutional arrangements) (публічно-управлінський вимір «врядування») [5]. Інституціональне середовище є сукупністю основоположних соціальних, політичних і юридичних норм в економічній системі. Воно визначає рамки для встановлення інституціональних угод – добровільних домовленостей між акторами, що визначають способи їх кооперації і конкуренції. Інституціональне середовище та інституціональні угоди взаємно впливають один на одного: середовище обумовлює загальний вектор угод, що укладаються, проте останні можуть відхилитися від заданих норм в разі досягнення корисних ефектів, що можна надалі закріпити шляхом зміни інституційного середовища. У схожій залежності знаходиться кластер, як сукупність акторів і відносин між ними, які уособлюють інституціональне середовище кластеру і кластерну ініціативу,

як тип інституціональної угоди (часто неспівпадаючі з усталеними нормами), покликані організувати взаємодію учасників кластера оптимальним чином для добування корисних ефектів. У разі якщо учасники кластеру матимуть бажання закріпити отримання вигоди, вони можуть стати агентами інституційних змін і трансформувати середовище під себе. Однак в середовищі, що не сприяє розвитку горизонтальних мережеских взаємодій між учасниками кластера (потрійних спіралей), актори будуть неминуче нести витрати. Відтак, діяльність кластерної ініціативи орієнтована на: формування сприятливого інституціонального середовища в кластері шляхом вибудовування мережеских зв'язків між учасниками кластеру; сприяння розвитку бізнес-середовища через допомогу в інтернаціоналізації, виході на зовнішні ринки, здійсненні закупівель тощо; допомога учасникам кластеру в подоланні розривів у комунікаціях шляхом формування інформаційно-комунікативної платформи координації взаємодії.

Найефективнішою формою кластерної ініціативи є інтерактивна мережева кооперація представників трьох провідних інституціональних секторів (влада, бізнес, наука), що й обумовлює формат кластерної ініціативи як інституціональної форми публічного інструменту реалізації державної політики регіонального розвитку. При цьому, кластерні ініціативи наділені особливою специфікою і надзвичайно відрізняються від традиційних виробничих або інфраструктурних проектів. Ефективна система реалізації кластерної ініціативи складається з оптимального поєднання менеджера кластера (cluster management) з групою стратегічного управління кластером (cluster governance) [9]. Як правило, функцію менеджера виконує кластерна організація, персонал, який призначає група стратегічного управління, що діє на засадах колегіальності та сформована з представників держави, науки і бізнесу. Група стратегічного управління представляє інтереси учасників кластера, в той час як менеджмент служить інтересам учасників. В середньому по світу, групи стратегічного управління складаються на 61 % з представників приватного сектора, на 16 % - з представників наукових організацій та на 14 % - з представників державних органів. При цьому в 73 % випадків представники проходять процедуру призначення, в якій беруть участь всі учасники кластера [8].

Враховуючи те, що ми розглядаємо кластерні ініціативи з позиції інституціональної форми кластерного підходу до реалізації завдань державної політики регіонального розвитку, фасилітатором кластерної ініціативи є орган публічної влади, що ініціює процес кластерного розвитку й здійснює організаційну та інформаційну підтримку. Роль влади полягає не в створенні кластерів, а в постановці завдання й ініціюванні появи кластерів, формуванні спонукальних мотивів і механізмів, законодавчому забезпеченні процесу. Кластерна політика передбачає систему державних заходів і механізмів підтримки кластерів бізнесовими структурами, які забезпечують підвищення конкурентоспроможності економіки країни в цілому, а також підприємств, що входять до кластерів (у вигляді надання фінансової та технічної допомоги, преференцій та пільг, консалтингових послуг). Перетворення кластерної ініціативи в дієвий публічний інструмент державної політики регіонального розвитку відбувається через

розроблення його учасниками стратегії кластерного розвитку та програми її реалізації, з визначенням органу координації взаємодії між суб'єктами. Розроблена стратегія у вигляді документа є інституціональним підґрунтям для вироблення заходів державної (регіональної) підтримки кластерної ініціативи.

З огляду на викладене вище зауважимо, що мова про застосування кластерних ініціатив іде не лише в теоретичній площині. Вже сьогодні в Україні є реальні приклади використання такого публічного інструменту в сфері регіонального розвитку. Можемо навести приклад Вінницького ІТ-кластеру. Так, група ентузіастів та представників ІТ-компаній і підприємців провела низку обговорень та напрацювала загальну концепцію, надихнувшись досвідом Львівського кластеру [7]. Ідею підтримала та всіляко сприяла в доведенні її до реалізації Вінницька міська рада. В першу чергу, інтереси міськради та ІТ-спільноти перетинаються насамперед у площині розвитку відповідної інфраструктури. Підхопивши ініціативу, міськрада запропонувала проект – технопарк, який має поєднати як нематеріальні сфери діяльності, так і майстерні 3D-друку, виробництва та тестування hardware та інші подібні напрямки роботи. В даному напрямку, також, проведено дослідження структури ринку пропозиції ІТ-фахівців Вінниці. Ще одним прикладом cluster governance є організація та проведення Департаментом економіки Вінницької міської ради конкурсу з вибору керуючої компанії індустріального парку «Вінницький кластер холодильного машинобудування» [3]. Значимим є той факт, що кластерний підхід не лише прослідковується у цілях та заходах Стратегії розвитку Вінниці – 2020 [3], а і має своє продовження, з урахуванням вже існуючих кластерних утворень, у концепції стратегічного документу «Вінниця-2030» [3].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших досліджень. Кластерні стратегії використовуються в якості ефективних програм, які орієнтовані на прискорення розвитку малого й середнього бізнесу, технологічну модернізацію, зростання зайнятості, стимулювання високотехнологічного виробництва, стимулювання інноваційного розвитку, підвищення інвестиційної активності та привабливості, а отже досягнення основної спільної мети – вироблення «супільного блага» і загального розвитку регіону через стимулювання «точки зростання» – мережі кластеру. Обов'язковою умовою реалізації даних стратегій є застосування моделі державно-приватного партнерства (ДПП), що на сьогодні визнана найбільш ефективним напрямом інвестування, в якій застосовується механізм співпраці між державним і приватним секторами, а ресурси обох партнерів (держави і приватного сектору) об'єднуються з відповідним розподілом ризиків та відповідальності. Тут варто зазначити, що кластерна ініціатива у форматі публічно-приватного партнерства може реалізовуватися, як у межах державної цільової програми регіональної стратегії розвитку, так і поза її межами. Таким чином, кластерні ініціативи – це проекти, в яких об'єднуються зусилля цілого ряду учасників. Розвиток ініційованого кластера забезпечують державні органи, використовуючи заходи сприяння (розробка стратегій, налагодження зв'язків та в усунення бар'єрів між компаніями та університетами), а залучення інвестицій залежить від того, наскільки успішно буде

економічна діяльність компаній-учасниць кластера, інноваційність – від наукового супроводу діяльності (наука може зібрати цінну інформацію, технології з різних країн світу і передати їх бізнесу, супроводжувати процес розробки регіональних стратегій розвитку, що ґрунтуються на кластерному підході), а соціальна ефективність – від активності долучення громадських організацій, як зацікавлених сторін регіонального розвитку до ефектів від діяльності кластеру. Це дає нам можливість стверджувати, що така спільна діяльність з реалізації кластерного проекту спрямована не лише на створення кластеру, а і на узгодження інтересів, консолідацію дій та регламентацію взаємодії зацікавлених сторін регіонального розвитку. Саме тому, варто говорити про формування кластерної ініціативи як публічного проекту, організованого спільними зусиллями влади, бізнесу, науки, громадських організацій з метою створення, розвитку і посилення конкурентних переваг території локалізації кластеру. Крім того, саме така сільова (мережева) модель взаємодії суб'єктів кластерної стратегії передбачає певну відмову від структурно-функціонального підходу (ієрархічних асиметричних структур, для яких характерна деяка нерівність – розвиток одних відбувається за рахунок інших), та орієнтована на використання інших базових ресурсів – інформації та технології (знань).

Отже, державна підтримка кластерної ініціативи має бути спрямована на створення інституціональних умов для розвитку взаємовідносин усіх зацікавлених сторін регіонального розвитку на засадах партнерства та узгодження інтересів. Зазначене вимагає створення відповідного поставленим завданням організаційного механізму формування мережі стійких зв'язків між усіма суб'єктами стратегії кластерного розвитку та складає основу для детальних подальших досліджень.

Література.

1. Афонина А. Г. Кластерные инициативы и проекты. *Вестник Алтайской академии экономики и права*. 2012. № 4. С. 35–39.
2. Брызгалов М. А. Развитие институциональной формы экономических отношений: диссертация ... канд. э.коном. наук. Саратов, 2008. 194 с.: ил. РГБ ОД, 61 08- 8/828.
3. Вінницька міська рада: офіційний вебсайт. URL: <http://www.vmr.gov.ua/default.aspx>.
4. Журба І. О. Оцінювання результативності реалізації кластерних ініціатив регіону. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2015. №2 (2). С. 91–100.
5. Катков Д. Д. Кластерная инициатива как особый экономический проект: европейская и российская практика. *Инновации: журнал об инновационной деятельности*, 2014. № 7 (184). С. 47–52.
6. Рибак Ю. Кластерна політика країн Скандинавського регіону у формуванні та ефективному функціонуванні конкурентоспроможних кластерів. *Економіст*, 2013. № 9. С. 40-44.
7. Технопарк, ІТ-кластер чи все одразу – як у Вінниці збираються розвивати ІТ. URL: <https://nachasi.com/2018/05/02/tehnopark-tehnoklaster/>
8. Cluster Policies. Design of cluster initiatives – An overview of policies and praxis in Europe// The report summaries the main messages and conclusions of

a number of recent studies and reports on clusters, cluster initiatives and the development of clusters. URL: http://www.europe-innova.eu/c/document_library/get_file?folderId=148901&name=DLFE-

9. PwC. Uncovering Excellence in Cluster Management. Pricewaterhouse Coopers, 2011.

10. Solvell O. Clusters. Balancing Evolutionary and Constructive Forces / Silvell I. 2009. P. 63, 70.